

Igranje među drvećem: aktivnosti na otvorenom sa predškolskom djecom

---

Jerković, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:431262>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

IVANA JERKOVIĆ

**IGRANJE MEĐU DRVEĆEM: AKTIVNOSTI NA OTVORENOM SA
PREDŠKOLSKOM DJECOM**

Diplomski rad

Pula, rujan 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

IVANA JERKOVIĆ

**IGRANJE MEĐU DRVEĆEM: AKTIVNOSTI NA OTVORENOM S
PREDŠKOLSKOM DJECOM**

Diplomski rad

JMBAG: 0303089057, izvanredni student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Aktivni odgoj djece u prirodi

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, rujan 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra _____ ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad
_____ pod nazivom
_____

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

SADRŽAJ

UVOD	1
1. CJELOVITI RAZVOJ DJETETA.....	3
1.1. Tjelesni razvoj.....	3
1.2. Kognitivni razvoj	4
1.3. Emocionalni razvoj	5
1.4. Socijalni razvoj.....	5
2. IGRA I DIJETE	7
2.1. Kategorije igara	9
2.1.1. Funkcionalna igra.....	10
2.1.2. Simbolička igra	10
2.1.3. Igra s pravilima.....	12
2.2. Socijalizacija djece predškolskog uzrasta i igra.....	12
3. IGRA NA OTVORENOM.....	15
4. VAŽNOST IGRE NA OTVORENOM.....	17
5. ŠUMSKA PEDAGOGIJA.....	20
6. AKTIVNOSTI – VRSTE I PRIMJERI	23
6.1. Istraživačko-spoznajne aktivnosti	23
6.2. Aktivnosti kretanja	25
6.3. Senzorne aktivnosti	26
7. ULOGA ODGOJITELJA	31
8. ULOGA OBITELJI	34
9. CILJ ISTRAŽIVANJA	36
9.1. Cilj istraživanja.....	36
9.2. Problemi istraživanja	36
9.3. Ispitanici	36
9.4. Mjerni instrument.....	36
9.5. Metoda obrade rezultata.....	37
10. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	38
11. RASPRAVA	47
12. ZAKLJUČAK.....	49
LITERATURA	50

PRILOG	53
SAŽETAK	57
SUMMARY	57
ZAHVALA	58

UVOD

U ranoj i predškolskoj dobi se stvaraju zdrave navike i potiče zdrav način života. Rad s djecom izazovan je, zato je vrlo bitno da oni koji prate djetetovo odrastanje i uče skupa s njim budu dobar primjer. Igra je najvažniji djetetov posao stoga se treba shvatiti kao ozbiljan faktor u razvoju. Uz sve mogućnosti koje nam današnje doba nudi i pruža, ono što najviše znači u životu djeteta nadohvat je ruke. Tu se zapravo govori o rastu i razvoju u prirodnom okruženju, prirodnim elementima i svemu ostalom što se povezuje sa time. Dobrobiti boravka na otvorenom su nemjerljive, imaju mnoštvo pozitivnih učinaka, pogotovo za djecu rane i predškolske dobi.

Barton i suradnici (2016) navode kako djeca tijekom igre na otvorenom imaju doticaja sa prirodnim elementima, neprestano se kreću, fizički su aktivnija, obasjana su suncem, izloženi su svježem zraku. Osim navedenih elemenata više komuniciraju, ulaze u socijalne interakcije, razvijaju motoričke vještine, istražuju, logički razmišljaju i zaključuju.

Clements (2004) govori o istraživanju u kojem je otkriveno da skoro polovica ispitanika (djece) preferira igru u zatvorenom prostoru, te je većina navela kako im je omiljena aktivnost u zatvorenom gledanje televizije. Zajednica se mijenja pa se tako mijenjaju i navike, sve manje djece provodi vrijeme u prirodi.

Potrebno je ukazati na dobrobiti provođenja aktivnosti na otvorenom i stvoriti pozitivnu vezu između djece i prirode. Postoji bezbroj mogućnosti, samo je potrebno izdvojiti vrijeme i volju za provođenje istih. Uloga odgojitelja, ali i roditelja i obitelji je poticati djecu na fizičku aktivnost u prirodi, na istraživanje i ostvarivanje maksimalnog kapaciteta. Važno je usaditi djetetu poštovanje prema prirodi.

Budući da je vrijeme na otvorenom neophodno, u ovom radu govorit će se o važnosti istog, bit će navedeni mnogi primjeri aktivnosti i igara te će biti prikazani rezultati istraživanja o tome koliko i na koji način djeca provode svoje slobodne vrijeme. Točnije provode li dovoljno vremena vani, provode li ga kvalitetno i jesu li roditelji uključeni u

igru na otvorenom. Rast i razvoj djeteta u prirodi je cjelovit pa samim time je i najbolja opcija.

1. CJELOVITI RAZVOJ DJETETA

„Cilj pedagogije je da se uključe sva djetetova osjetila koja treba svakodnevno njegovati i hraniti. U tom smislu za "pravilnu prehranu" osjetila važna je što je moguće više izvorna, prirodna okolina. Poticajno okruženje u waldorfskim vrtićima: materijali za igru (drvo, vuna, svila) potječu iz prirode, a rad u vrtu, bavljenje životinjama i slobodna igra odvijaju se u motivirajućem vanjskom okruženju.” (Valjan Vukić, 2012;127).

Način života kojim se danas živi nije primjeren za ispunjavanje svih djetetovih potreba. Živi se sjedilački, stvaraju se loše navike, a samim time to ostavlja posljedice na razvoj djeteta. Raznovrsnost igre na otvorenom omogućava djetetu da upozna svoje tijelo, testira svoje granice i mogućnosti, razvija se fizički i mentalno (Valjan Vukić, 2012).

Osnovni pokreti koji se razvijaju ponajviše od druge pa do sedme godine života su prema Starc i suradnicima (2004;16) (Vasta i suradnici, 1998):

- „kretanje (hodanje, trčanje, skakanje, preskakivanje, poskakivanje i penjanje)
- održavanje ravnoteže (držanje glave, savijanje, istežanje, okretanje, njihanje, kotrljanje, izmicanje i hodanje po gredi)
- baratanje predmetima (bacanje, hvatanje, udaranje i šutiranje).“

Dijete kroz igru na otvorenom razvija empatiju i socijalne odnose i gradi samopouzdanje.

1.1. Tjelesni razvoj

Usavršavanje motorike i razvijanje snage jedni su od glavnih obilježja igre na otvorenom kada je u pitanju tjelesni razvoj. Kroz igru dijete usavršava finu i grubu motoriku, poboljšava koordinaciju, pravilnije se drži i općenito ima bolje zdravlje. Dijete najčešće bira igre u kojima je dobar, a one u kojima je malo manje dobar, izbjegava. Uključivanje odraslih u igru treba biti na minimalnoj razini kako se ona ne bi narušavala. Dijete mora znati samostalno riješiti neku prepreku, situaciju ili slično (Klarin, 2017).

Motoričke vještine se razvijaju u najmanjoj dobi, točnije u prve tri godine života djeteta, a kasnije se one samo nadograđuju i usavršavaju. Živčani sustav razvija se različitim pokretima. U najranijoj dobi motorički se razvoj najčešće dijeli u dvije skupine:

- gruba motorika
- fina motorika (Klarin, 2017).

Kroz grubu motoriku razvija se ravnoteža i skladnost te motorička spretnost. Velike mišićne skupine se razvijaju, a time i djetetove mogućnosti postaju veće. Dijete postaje stabilnije i može više eksperimentirati sa svojim tijelom. Kod fine motorike se isto tako zapaža veliki napredak i to kroz dva osnovna područja:

- briga o vlastitom tijelu
- razvoj crteža (Klarin, 2017).

1.2. Kognitivni razvoj

Kao što je već poznato, dijete najbolje i najviše uči kroz igru. Igra ima vrlo važnu ulogu kada je riječ o razvoju jezika i govora. Kroz igru dijete shvaća poveznicu između predmeta iz okruženja i daje im smisao. Riječi koje se izgovaraju postaju smislene i imaju značenje. „Djeca koja su motivirana za igru pokazuju veću jezičnu razvijenost od djece koja pokazuju manje zanimanje za igru (Westman, 2003., prema Goldstein, 2012).” (Klarin, 2017;24).

„Russ (2004) razlikuje sljedeće kognitivne procese koji se pojavljuju tijekom igre:

- Organizacija – kroz igru dijete uči pričati priče s logičnim redoslijedom, definiranjem uzroka i posljedica.
- Divergentno mišljenje – kroz igru dijete uči generirati brojne različite ideje.
- Simbolizam – kroz igru dijete uči transformirati objekte, preoblikovati i redefinirati predmete i igračke koji ga okružuju.
- Fantazije – kroz igru dijete zamišlja, pravi se da je u različitom vremenu i prostoru, razvija maštu i imaginaciju.” (Klarin, 2017;25).

1.3. Emocionalni razvoj

Djeca u samom početku imaju emocionalnu privrženost najčešće samo s majkom, no kako raste ta privrženost se širi i na ostale članove uže i šire obitelji, ali i na druge osobe iz njihovog okruženja. Igra, a posebice igra na otvorenom pozitivno utječe na razvoj društvenosti, međuljudskih odnosa, samostalnosti, odgovornosti, komunikativnosti, samokontrole i još mnogo toga. Dijete kroz igru uči što je moralno prihvatljivo, a što nije, uči poštivati pravila i surađivati do zajedničkog cilja. U razdoblju od četvrte do pete godine dijete je sposobnije kontrolirati emocije. Tijekom igre dijete uči prepoznati vlastite potrebe i potrebe svojih vršnjaka ili odraslih osoba (Klarin, 2017).

1.4. Socijalni razvoj

„Usvajanje normi, pravila, konvencija ili, drugim riječima, prilagodba na socijalni kontekst, proces je koji nazivamo socijalizacijom.” (Klarin, 2017;27). Interakcija i odnos djeteta s vršnjacima pridonosi ličnom razvoju pojedinca.

Dijete ima dvije potrebe kada su u pitanju odnosi s vršnjacima:

- potreba za intimnošću
- potreba za pripadanjem.

Djetetu je vrlo važan status kojeg ima u određenoj skupini i na koji način ga vršnjaci doživljavaju (Klarin, 2017).

Prema autorici Klarin (2017) prema Selmanovoj klasifikaciji postoje četiri razine socijalnih odnosa:

- Prva razina je shvaćanje i razumijevanje tuđih osjećaja i karakteristična je za predškolsku dob.
- Drugu razinu opisuje suradnja, povjerenje i uzajamno pomaganje, a ukoliko toga nema prijateljstvo se vrlo često prekida.

- U trećoj razini pojavljuje se intimnost te su podrška i razumijevanje dosta izraženi.
- Četvrta razina je odrasla dob gdje postoji ravnoteža između prijateljstva i individualnosti.

Prijateljstva u dobi predškolske djece utječu na emocionalni razvoj odnosno utječu na kontrolu emocija.

Postoji još jedna podjela razvojnih razina prema Parton (Klarin, 2017):

- Prva razina – nesocijalno ponašanje
- Druga razina – udružena igra; socijalno ponašanje
- Treća razina – suradnja; organiziranje aktivnosti i zajednički ciljevi.

2. IGRA I DIJETE

Klarin (2017) navodi kako igra prikazuje što je djetetu zapravo važno. Kroz nju se dijete razvija, zabavlja se, druži sa svojim prijateljima i samo bira aktivnosti koje voli. Rajić i Petrović-Sočo (2015) opisuju igru kao aktivnost koja nema određeno vrijeme i prostor, nema korist te se razvija po vlastitim pravilima. Na drugu stranu igra sama po sebi je vrlo složena, ima više funkcija i jako je spontana te cijeli koncept igre proizlazi iz djetetovih potreba. Da bi dijete moglo napredovati i pravilno se razvijati potrebna mu je igra. Igra je jedan od najvažnijih aspekata djetinjstva. Igra je zapravo vrlo kompleksna, raznovrsna je, ima različite funkcije i različite kontekste. Kroz igru dijete istražuje, eksperimentira, rješava probleme te se emocionalno i kognitivno izgrađuje.

Šagud (2015) navodi kako igra ima nekoliko obilježja:

1) Igra je iluzija

Igra je odvojena od stvarnog života, ima svoju dimenziju i ne podudara se nužno sa stvarnim svijetom. Dijete igru zamišlja, ali ju realizira u stvarnosti. Dio tih zamišljenih ideja su zapravo preslika stvarnog, svakodnevnog života, ali je dijete svjesno da je sve to fiktivni svijet.

2) Kroz igru dijete pokazuje motivaciju i zadovoljstvo

Dijete u igru ulazi proizvoljno, samostalnim izborom. Bez obzira kakva je igra, dijete samo određuje koliko će trajati, koja su pravila, tko su sudionici i slično. Sukladno tome odrasli ne bi trebali određivati značajke odabrane igre.

3) Bitan je proces, a ne produkt

Tijekom igre dijete ne zna kakav će biti ishod i samim time veći fokus se stavlja na akcije i procese koji se događaju.

4) Duboko angažiranje

Dijete je u potpunosti angažirano tijekom igre.

5) Igra je socijalna

Kroz igru do izražaja dolaze različite socijalne vrijednosti. Bitno je međusobno poštivanje igrača te poštivanje općih pravila igre.

6) Igra ima pravila, ali nisu nužno konzistentna

Igra može imati neočekivane obrate i nepredvidljiva je.

U slobodnoj igri dijete ima neograničene mogućnosti, samo konstruira svoj put, igra je fleksibilnija i lakše se kreće. Djeca vide priliku za igru u gotovo svim aktivnostima. Isto tako djeci je najčešće nebitan prostor na/u kojem se igraju i mogu se prilagoditi svakom (Glenn i sur., 2013).

Prema novijim klasifikacijama postoje iduće vrste igara (Klarin, 2017):

- Fizičke igre – fizičke, manipulativne, istraživačke i konstruktivne igre
- Igre pretvaranja – igre pretvaranja, fantazije, dramske igre, sociodramske, igranje uloga, početno računanje i pisanje
- Jezik – uključivanje riječi i zvuka, tu se ubrajaju zabavne i šaljive priče
- Igre s pravilima – jezik ima značajnu ulogu u ovakvim igrama, ali mogu ih igrati i bebe (igra skrivača)
- Kreativne igre – igre u kojima se istražuje, izražavaju misli, osjećaji i ideje.

Postoji mnogo podjela kada su u pitanju vrste igara, a Klarin (2017) navodi i Hughesovu tipologiju (2002) prema kojoj postoji šesnaest tipova:

- Simbolička igra
- Gruba igra
- Sociodramska igra
- Socijalna igra
- Kreativna igra
- Igra komunikacijom
- Dramska igra

- Lokomotorna igra
- Duboka igra
- Istraživačka igra
- Igra fantazije
- Imaginarna igra
- Majstorske igre
- Igra objektima
- Igranje uloga
- Rekapitulacijska igra

Između djeteta i svijeta koji ga okružuje nalazi se igra. Sve svoje strahove, ljutnju, srdžbu, ljubomoru i sputanost djeteta zaboravlja uz pomoć igre, te ga ona opušta. Ona je ogledalo djetetovih emocija i pruža mu pomoć pomoću kojih se snalazi u određenim okolnostima. Nadalje, igrom se djetetu nastoji pomoći u prevladavanju problema (razvojnih i psihičkih) i različitosti te se može primijeniti kao terapijski postupak. Igrom djeteta proživljava razne situacije pa i neugodne s kojima se dosad susrelo. Igra je dobar način za proživljavanje i pozitivnih emocija (Klarin, 2017).

2.1. Kategorije igara

Proučavajući literaturu uviđa se da zbog bogatstva dječjeg interesa i raznovrsnih aktivnosti koje ostvaruju emocionalne, socijalne, kognitivne i tjelesne potrebe postoji puno različitih klasifikacija igre. Igra ima veliku ulogu kod socijalizacije djeteta jer se povezuje s društvom u kojem nastaje komunikacija, u kojoj se usvajaju razna znanja, stavovi, vrijednosti te obrasci ponašanja. Prve socijalne kontakte djeteta ostvaruje upravo igrom te na taj način ulazi u svijet koji ga zanima (Mahmutović, 2013).

Rajić i Petrović-Sočo (2015) igru dijele u tri kategorije:

- Funkcionalna igra – kroz njih djeteta ispituje svoje funkcije i funkcije objekata iz okoline.
- Simbolička igra – imaginacija, uloge, fikcije.

- Igra s pravilima – već postojeći oblik, ali stvara nove i izmjenjuje ih.

2.1.1. Funkcionalna igra

Kroz ove igre dijete uči, isprobava i otkriva. U samom početku su to igre vlastitim tijelom kao primjerice igra sa prstima i slično, a kasnije se tu uključuju i pokreti cijelog tijela. Djeca uz pomoć funkcionalnih igri uče o sebi i okolini.

Fotografija 1. Funkcionalna igra na otvorenom

Izvor: <https://krenizdravo.dnevnik.hr/zdravlje/psihologija/djecja-igra-utjecaj-na-razvoj-djece-i-savjeti-roditeljima>

2.1.2. Simbolička igra

Za simboličke igre je specifično da dijete koristi objekt koji nešto predstavlja odnosno ima određenu ulogu. Poistovjećuje se s igranjem uloga, fiktivnom igrom, igrom

pretvaranja, dramskom igrom i slično. Kod simboličke igre veći fokus se stavlja na proces, a manji na rezultat igre. I kroz simboličku, kao i funkcionalnu, dijete uči o svijetu koji ga okružuje. U ovakvoj vrsti igre ne postoje pravila, vrlo je nepredvidljiva i odvija se spontano. Kako dijete odrasta i razvija se tako se razvija i njegova simbolička igra. Stvaranjem novih iskustava u životu dijete ima širi pogled i više toga može koristiti tijekom simboličke igre. Dijete počinje shvaćati razliku između realnosti i mašte. Komunikacija je vrlo često izražena u ovakvoj vrsti igre. U simboličkoj igri mogu se uočiti situacije i mogući problemi s kojima se dijete u tom trenutku suočava i o kojima razmišlja.

Fotografija 2. Simbolička igra kuće

Izvor: <https://www.tportal.hr/lifestyle/clanak/zasto-u-bogatim-zemljama-djecu-tjeraju-u-sumu-20140102>

2.1.3. Igra s pravilima

U igrama s pravilima djeca poštuju već postojeća, ali ih i mijenjaju i nadopunjuju. One se u djetinjstvu pojavljuju posljednje s obzirom da najčešće imaju najviše informacija koje dijete mora upamtiti, moraju shvatiti kako poštovati pravila i sudionike, ali one vrlo vjerojatno ostaju za cijeli život. Kod igre s pravilima djeca se dogovaraju sve vezano za igru ili su određene stavke preuzete iz starijih naraštaja. Dijete razvija svoj moral; uči poštovati red, uči pristojno komunicirati, mirno rješavati sukobe i biti timski igrač.

Fotografija 3. Igra s pravilima

Izvor: <https://bima-shop.hr/novosti/vaznost-djecje-igre-otvorenom-razlozi-zasto-dobro-212/>

2.2. Socijalizacija djece predškolskog uzrasta i igra

Djeca kroz igru simuliraju svoju stvarnost, svoje okruženje. Socijaliziraju se kroz igru, uspostavljaju kontakt i izgrađuju veze i odnose. U ranoj dobi dijete mnogo toga uči, oblikuje svoju ličnost i razvija svoje sposobnosti.

Socijalni razvoj kod djece se događa u 3 koraka:

1. Nesocijalna aktivnost – promatranje i samostalna igra.
2. Paralelna igra – djeca se igraju jedni pored drugih, ali se i dalje ne miješaju i ne utječu jedni drugima na igru.
3. Stvarna socijalna igra:
  - Asocijativna igra – djeca se igraju odvojeno, ali međusobno komuniciraju i dijele igračke i poticaje.
  - Suradnička igra – u ovakvim igrama djeca imaju zajednički cilj i međusobno surađuju.

U igri dijete prihvaća određenu ulogu i to je glavna karakteristika igre, ono daje sve od sebe da ispuni ulogu koju je preuzelo (Mahmutović, 2013).

„Prema Rotu imamo dvije grupe efekata socijalizacije:

1. Formiranje za život u društvu i za funkcionisanje društvu važnih osobina i načina ponašanja;
2. Razvitak od biološke jedinice u ličnost sa mnogim karakteristikama zajedničkim za sve ljude, ali i sa svojim specifičnim osobinama” (Rot, 1973:56, prema Karić i suradnici, 2023).

Na razvoj socijalizacije utječu neki činitelji, a to su:

- Unutrašnji činitelji
- Vanjski činitelji:
  - zahtjevi koji proizlaze iz situacije
  - ograničenja koja proizlaze iz zadatka
  - ograničenja pod pritiskom drugih (Jerković i Zotović, 2017, prema Karić i suradnici, 2023).

Isto tako Karić i suradnici (2023) navode da na sam proces socijalizacije utječu faktori na način da će se proces socijalizacije odvijati sporije ili brže:

1. Generalizacija – oblici ponašanja koji su već naučeni se generaliziraju i koriste se u situacijama u kojima ponašanje nije naučeno.
2. Proces internalizacije – usvajanje pravila i ponašanja od strane društva.

3. Diskriminacija.

Kada se radi o samoj socijalizaciji prema Rotu postoje tri oblika:

1. Učenje uslovljavanjem
2. Učenje po modelu
3. Učenje uviđanjem (Karić i suradnici, 2023).

Igra ima jako veliki utjecaj na socijalizaciju, ona je otvorena, slobodna i nenametljiva. Dijete uči kroz pokušaje i pogreške, eksperimentira, istražuje, zaključuje... No često se susrećemo i sa socijalno neprilagođenim ponašanjem koji se pojavljuju zbog promjena koje proživljavamo kao društvo.

Kod poremećaja u ponašanju razlikujemo dvije skupine:

- Aktivni poremećaji u ponašanju – ponašanja koja odstupaju od ustaljenih, uobičajenih
- Pasivni poremećaji u ponašanju – povučenost, izoliranost i neprihvaćenost (Karić i suradnici, 2023).

Kada govorimo o socijalizaciji djece ona je danas nešto drugačija nego u prijašnjim vremenima, veliki utjecaj imaju mediji i izloženost djece istima. Zbog sve većeg korištenja i dostupnosti medija djeca se sve više socijalno izoliraju i smanjuju fizički kontakt s vršnjacima i odraslim osobama iz svoje okoline. Takva vrsta tehnološke socijalizacije drugačije utječe na razvoj djece, vrlo često djeca ranije sazrijevaju. Kako stvarna socijalizacija ima svoje elemente i karakteristike tako ima i tehnološka, virtualna socijalizacija. Roditelji sve manje imaju utjecaj na izloženost i sadržaj medija pa je socijalizacija djece sve više upitna i zabrinjavajuća. Djeca vrlo teško prenose svoja virtualna iskustva u stvarni život (Alić, 2005).

3. IGRA NA OTVORENOM

Istraživanje je pokazalo da kada su djeca na otvorenom prostoru djeca više prakticiraju sport i sportske igre koje uključuju dosta aktivnog kretanja. Više preferiraju igru vani iz razloga što tamo imaju više prostora i slobodu kretanja. Isto tako na otvorenom je igra ponešto "neurednija" i više se zaprljaju. Vremenski uvjeti ne predstavljaju veliki problem za djecu, oni prilagođavaju svoje aktivnosti i igre prema vremenu (Glenn i sur., 2013). Kada su na otvorenom djeca bolje konstruiraju, više istražuju i proživljavaju prirodne fenomene. Igra u prirodi pridonosi manjoj količini konflikta, frustracija i djeca više međusobno surađuju. Pokazalo se kako igra u prirodi, točnije u šumi, pridonosi boljem razvoju motoričkih vještina kod djece (Maynard i Waters, 2007). Boravkom u prirodi djeca se educiraju o okruženju, uviđaju koji problemi ih okružuju i samim time razvijaju pozitivne stavove i brigu o prirodi. Osim svega navedenog senzorni poticaji koji se nalaze u prirodi od velike su važnosti (Maynard i Waters, 2007).

Igra na otvorenom doprinosi razvoju korištenja svih osjetila. Kako bi igra u prirodi dosegla svoj puni potencijal bitno je razmotriti pozitivne učinke, ali i izazove s kojima se možemo susresti (Kiviranta i sur., 2023).

Djeca kroz igru na otvorenom doživljavaju drugu dimenziju igre i otvaraju drugačiji način razmišljanja i istraživanja. Takva vrsta igre mora imati u fokusu proces, a ne rezultat jer na taj način djeca upijaju najkorisnija znanja i vještine. Proces se prilagođava okruženju, djeci, njihovim interesima i potrebama. Okolina je vrlo poticajna, a priroda i otvoren prostor je najbolji izbor okoline.

Neoblikovani materijali koji su djeci dostupni u prirodi djeci pružaju osjećaj ugone, uz pomoć njih više surađuju s vršnjacima i mogu ih upotrebljavati na različite načine. Igra na otvorenom doprinosi boljem raspoloženju djece. Kroz igru u prirodi djeca su zaokupljena vlastitim tijelom i prostorima na kojima se igraju, razmišljaju o tome kako će nešto napraviti, kako će se negdje popeti, provući ili slično, a manji fokus stavljaju na likove i objekte koji se nalaze oko njih. Prostor na kojem borave mora biti prostran, okružen zelenilom i nuditi djeci slobodu (Mårtensson, 2010).

Igru na otvorenom ne treba ograničiti isključivo na prostor dvorišta vrtića ili kuće/zgrade već istražiti koje se sve mogućnosti nude i pokazati djeci kako priroda ima širok spektar prostora. Kako navode Kadum i Šegon (2023) boravak na otvorenom omogućava djeci istraživanje, novo iskustvo prirodnih pojava, imaju više prostora i slobode za razvoj. Jedna od zadaća odgojitelja u radu s djecom je svakako da kod djece pobude zainteresiranost za prirodu kako bi djeca razvila osjećaje i učila iz iskustva.

„Primaran je utjecaj igre na otvorenom i tjelesne aktivnosti na zdravlje, pravilan rast i razvoj, ali njezin učinak važan je i za mentalno zdravlje te razvoj samosvijesti i boljih socijalnih vještina.“ (Valjan Vukić, 2012: 129).

4. VAŽNOST IGRE NA OTVORENOM

Boravak na otvorenom ima velik utjecaj na sveukupno zdravlje djece. Priroda opušta, umiruje i daje djeci puno veću slobodu kretanja nego boravak u zatvorenom prostoru. U današnje vrijeme život se većinom svodi na boravak u zatvorenim prostorima što za razvoj djece nije najbolja opcija. Užurbani stil življenja često ne ostavlja previše prostora za igru u prirodi.

Djeca danas provode većinu svog vremena u sjedećem položaju, bez kretnje. Osim fizičkog lošijeg stanja u pitanje se dovodi i mentalno zdravlje djece. Igra na zelenim površinama doprinosu dječjem zdravlju te je sve češća praksa nordijskih zemalja cjelodnevni boravak na otvorenom. Bitno je djeci stvoriti siguran okoliš, pun poticaja gdje će moći istraživati i biti fizički aktivniji. Tijekom igre u prirodi djeca su više usklađena i lakše komuniciraju, čak i neverbalno. Kada se igraju na otvorenom sve je puno fleksibilnije i otvorenije, igra je svaki put drugačija i ima bezbroj mogućnosti i oblika. Važnost takve igre je u tome što je uključivanje u igru lakše, lakše se mijenjanju pravila i tijekom igre te se lakše isključuje iz iste (Mårtensson, 2010).

Iako su danas roditelji više zaštitnički nastrojeni prema djeci i često spominju rizike igre na otvorenom potrebno je dopustiti djeci da istražuju i budu slobodna.

Kako navodi Rajović (2020) dijete u djetinjstvu mora provesti što više vremena boraveći u prirodi, skakući, trčeći i slično jer uz pomoć takvih aktivnosti razvijaju se važni dijelovi mozga, a samim time i ostatak tijela i uma.

U šumskim vrtićima/školama djeca imaju nižu razinu stresa. Igra u šumi je kontinuirano učenje i napredak, kreiranje vlastitih igara je izraženije, kreativnost je na najvišoj razini, samostalnost isto tako. Preveniraju se bolesti, alergije, socijalna interakcija doseže više razine (Schmechel, 2018).

Kontakt s prirodnim elementima vrlo je stimulativan, pruža bezbroj prilika i mogućnosti i odgovara na dječje potrebe. Predmeti pronađeni u prirodi mogu poslužiti za različite igre i aktivnosti i imati različite uloge. Samim time razvija se divergentno mišljenje, rješavanje problema, kreativnost i mnogo toga. Prirodni elementi besplatni su i nisu

limitirani. Dodir s prirodom od najranijeg doba usađuje pozitivan stav o njoj, gradi se ekološki prihvatljiviji način života. Učenje u prirodi je integrirano, povezuju se matematika, jezik i znanost (Bento i Dias, 2017).

Preuzimanje i važnost rizika jedan je od ključnih elemenata u igri na otvorenom. U današnje doba pretežito se gleda na rizik s negativne strane, djeci se sve manje dopušta i previše su zaštićena. Često odrasle osobe iz djetetova okruženja nisu svjesne koliko je dijete sposobno i da mu se treba dopustiti da istražuje samostalno unatoč svim rizicima koji postoje. Nužno je pružiti djetetu podršku i dati mu potreban prostor. Najbolje se uči kroz pogreške i padove inače dijete neće imati sposobnost nošenja sa stresnim i nepredvidljivim situacijama. Potrebno je upozoriti dijete na mogućnost rizika, ali ne i u potpunosti spriječiti ga da istražuje (Bento i Dias, 2017).

Djeca tijekom igre u prirodi stvaraju nova iskustva, proživljavaju i promatraju prirodne fenomene. Moraju iskusiti prirodu kako bi mogli uživati u njoj (Golež, 2021).

U ranoj dobi kod djece se razvija fina i gruba motorika, a što su djeca starija više se igraju na način da preuzimaju rizik. Istraživanja su pokazala da dječaci više preferiraju igru na otvorenom za razliku od djevojčica. U Kini se provodio kurikulum u kojem je igra na otvorenom bilo vrlo malo, ona se provodila samo u pauzama između aktivnosti, a to se s vremenom počelo mijenjati s obzirom na saznanja o tome koliko je važno boraviti u prirodi. S obzirom da u takvom društvu gotovo da i nema unutarnje igre radi se na poboljšanju i poticanju dječje, slobodne igre na otvorenom (Li i suradnici, 2022).

Isto tako važnost igre u prirodi je u tome što kroz nju odgojitelji mogu dobiti bolji uvid u djetetove vještine komunikacije, socijalnu povezanost s vršnjacima te općenito mogu bolje pratiti ponašanje i razvoj djeteta. Važno je da odgojitelji ne zaštićuju previše djecu i dopuste im da se sigurno, ali slobodno igraju i istražuju svijet oko sebe (Li i suradnici, 2022).

Kroz igru na otvorenom dijete pokazuje drugačiju stranu sebe jer priroda izvlači iz djeteta posebne osobine ličnosti. U takvoj igri do izražaja dolazi suradnja i zajedničko građenje odnosa, dijele svoja znanja i vještine i sami postaju u jednu ruku učitelji. S obzirom da je igra u prirodi slobodnija, djeca imaju više prostora, imaju mogućnost

odabira kada i gdje će se uključiti, što je u slučaju igre u zatvorenom nešto rjeđi slučaj jer je prostor manji i više ograničen (Bento i Dias, 2017).

Djetetu je za njegov optimalni razvoj potrebno poticajno okruženje tj. smjer u kojem će se odvijati djetetovo razmišljanje. Ono treba biti bogato, poticajno i raznoliko, pružajući mu mogućnost neometanog sudjelovanja u aktivnostima. Time se stvaraju optimalni uvjeti za različite načine istraživanja i rješavanja problema s kojima se dijete susreće. U takvom okruženju dijete bolje shvaća svijet oko sebe i može usvajati znanje. Poticajno i dobro opremljeno prostorno, materijalno i socijalno okruženje omogućava djetetu da ulazi u raznolike interakcije učenja, što značajno utječe na njegovo iskustvo (Ivanušec, 2021). Pogotovo ako se dijete igra na otvorenom.

5. ŠUMSKA PEDAGOGIJA

Šumska pedagogija relativno je novi pojam u znanosti, ona spaja interdisciplinarnu pedagogiju i znanje o prirodi (šumi). Kroz nju se uči o okruženju i pojmu života. Promovira i educira o održivom razvoju i njegovim socijalnim i ekonomskim aspektima. Današnja djeca imaju smanjen doticaj s prirodom za razliku od starijih generacija koje su odgajane na način da provode što više vremena na svježem zraku. Posljedica toga je neznanje djece da je priroda dio ljudskog života odnosno doživljavaju ju kao odvojeno okruženje. Priroda pruža ugodu i uživanje. Često se govori o podizanju svijesti o prirodi, a zapravo je znanje o istoj vrlo siromašno. Puno priča i važnih stvari krije se u šumi, a samo je bitna volja za otkrivanjem istih. Šuma je zelena učionica, a šumska pedagogija zauzima mjesto u prirodi i šumskom ekosustavu (Györek, 2010).

Šumska pedagogija namijenjena je svakom djetetu, bez obzira na njegove predispozicije, znanja i vještine. Korisna je i učinkovita na mnogo polja. Šuma skriva mnoge tajne, a djeci to budi znatiželju i motivaciju za daljnjim istraživanjem i otkrivanjem. U šumskoj pedagogiji isprepliću se usvajanje novih znanja i fizička aktivnost. Mozak je u prirodi aktivniji i bolje prima nove informacije. Često se kada je riječ o boravku u prirodi govori o sigurnosti djece te prenatrpanost plana i programa ne ostavlja puno prostora za učenje u prirodi. Cilj je osigurati djeci što više vremenski da rastu i razvijaju se u prirodnom okruženju. Prije boravka vani treba se dogovoriti i usuglasiti oko pravila ponašanja, što je dopušteno, a što nije i slično (Križaj Grušovnik, 2022). Šumska pedagogija osim što doprinosi razvoju djece ima veliki značaj i za odrasle osobe. Priroda je korisna za sve i samim time treba promovirati pozitivne učinke boravka na otvorenom (Waite i Goodenough, 2018).

Autori Waite i Goodenough (2018) navode 6 načela koja su karakteristična za šumske škole:

1. Šumska škola (šumska pedagogija) je dugoročan proces, a ne povremeni odlazak u prirodu. Tu su uključena planiranja, promatranja, adaptacija i vrednovanja.

2. Provođi se u prirodi i potiče se stvaranje veza između djeteta (učenika) i prirodnog svijeta. Kroz šumsku pedagogiju dijete uči potrebne vještine kao što su paljenje vatre, kuhanje, izrada različitih predmeta i slično. Boravak u prirodi pruža drugačije iskustvo. Djeca biraju da trče, skaču, penju se, provlače i sl. na različitim terenima, igraju se nešto više „divljih“ igara i budu slobodniji. Istraživanje je pokazalo kako je kao najvažniji učinak naveden socijalni doprinos.
3. Promovira se holistički pristup i razvoj, otpornost, samopouzdanje, samostalnost i kreativnost djeteta. Kada se djeci da sloboda oni koriste svoju maštu, iniciraju socijalne kontakte, istražuju i interpretiraju prirodno okruženje na način na koji oni to žele. U istraživanju su djeca navela kako je vrijeme provedeno s prijateljima ono što im se najviše sviđjelo. Isto tako voditelji (učitelji/odgojitelji) su iskustvo programa šumske pedagogije doživjeli kao nešto drugačije. Djeca osjećaju prihvaćenost grupe i povezanost s drugim ljudima kroz aktivnosti koje su odrađivali.
4. Šumska pedagogija nudi i potiče djecu na preuzimanje rizika koji su primjereni za prirodu i za njih same. Praktične vještine i igre su najčešće zastupljene kada se radi o kompetitivnosti među djecom. Vremenom djeca dobiju sve veću volju i motivaciju isprobavati nove stvari i usvajati nove vještine, a kada to postignu budu ponosna na sebe. Kada djeca jedni pred drugima uspiju nešto novo podiže im se razina samopouzdanja i osjećaju se prihvaćeno. Takve napretke je nešto teže pratiti nego one fizičke, kada dijete primjerice uspije zapaliti vatru, odrezati komad drva ili nešto slično tome.
5. Šumske škole vode kvalificirani praktičari koji konstantno usavršavaju i razvijaju svoja profesionalna znanja i vještine. Djeca se osjećaju puno bolje kada uvide da imaju povjerenje voditelja, kada imaju priliku raditi nešto riskantnije aktivnosti bez ograničavanja i da tako puno više vide svoj osobni napredak. Voditelji moraju djeci pokazati što to znači biti odgovoran i samostalan, ali isto to provoditi i u svom profesionalnom radu.
6. Šumska pedagogija razvija zajednicu koja je pogodna za razvijanje i učenje. Ponekad se i u šumskoj pedagogiji pridaje velika pažnja organiziranim aktivnostima pa se djeci ne ostavlja puno prostora za proizvoljne aktivnosti, a

kroz njih se najviše uči. Djeca najviše cijene kada im se dopusti da rade ono što hoće i kreiraju vlastiti tijek aktivnosti. Šumska škola djeci odaje dojam odmora, tu se igraju i borave bez pritiska.

Šumska pedagogija bazirana i fokusirana na procese učenja i razvijanje vještina koje su potrebne za daljnji život dok klasična pedagogija više zastupa kurikulum i bitan je ishod učenja. Šumska pedagogija omogućava djeci nove načine interakcije i alternativne načine učenja i otkrivanja (Waite i Goodenough, 2018).

6. AKTIVNOSTI – VRSTE I PRIMJERI

6.1. Istraživačko-spoznajne aktivnosti

Ove vrste aktivnosti potiču i motiviraju djecu da istražuju svijet oko sebe, razmišljaju i zaključuju samostalno, daju ideje i surađuju. Istraživanje u prirodi produbljuje djetetovu povezanost s istom te ono na taj način nadograđuje svoja znanja (Fornažar i Šuvalić, 2022; prema Gyorek, 2012).

- Promatranje kore stabla

Djeca promatraju koru stabla, uočavaju detalje, gledaju pod povećalom, mirišu ju, uočavaju razlike u korama različitih stabala i slično. Uz promatranje može se prisloniti list papira na koru i pastelama preći preko papira kako bi se dobio otisak kore. Kasnije se otisci mogu koristiti u raspravi i usvajanju novih znanja.

- Promatranje lišća

Vrlo slično kao i promatranje kore stabla, kod lišća promatraju strukturu, različitosti, zaključuju o promjenama povezanim s godišnjim dobima itd. S listovima isto tako mogu raditi otiske uz pomoć vodenih boja ili tempera.

- Šumski memory

Aktivnost koja je idealna za skupinu djece, ali se može igrati i pojedinačno, a zadatak je da odrasla osoba na jedno mjesto stavi različite predmete/prirodne materijale te da dijete/djeca moraju pronaći iste takve u što kraćem roku.

- Raznolikost listova

Na tlo ili neku drugu površinu postavite se posude, podloge ili nešto slično s natpisima koji opisuju listove (npr. šiljasti list, suhi list, okrugli list i slično) te je zadatak djece da u šumi prikupe što više različitih listova. Kasnije se ti listovi grupiraju i raspoređuju na mjesto koje najbolje opisuje njihov izgled. Zatim se listovi promatraju i razgovara se o njima.

- Šumski pridjevi

U kutiju od jaja se ispišu suprotni pojmovi poput meko/tvrdo, teško/lako, smeđe/zeleno i slično te je zadatak djeteta/djece potražiti takve materijale i popuniti sva mjesta u kutiji.

- Potraga za šumskim blagom

Na komadu kartona ili neke druge podloge djetetu se pripreme fotografije/cртеži predmeta odnosno prirodnih materijala koje treba pronaći.

- Šumski plodovi

Vrlo jednostavna aktivnost, a to je prikupljanje šumskih plodova i razgovor kako i za šta ih možemo koristiti ili konzumirati te naposljetku to i učiniti.

- Pokus sa češerom

Za ovaj pokus potrebni su otvoreni i zatvoreni češer, posuda s toplom i hladnom vodom. U posudu s vrućom vodom se stavi zatvoreni češer, a u posudu s hladnom vodom otvoreni češer. Promatramo kako se češeri otvaraju i zatvaraju te se na taj način dijete potiče na razmišljanje i zaključivanje.

- Šuma u staklenci

Na dno staklenke stavi se spužva ili neki sličan materijal te se u njega zabadaju različiti prirodni materijali. Slažu se različiti slojevi šume; grančice različitih stabla, kamenje, zemlja, mahovina...

- Izrada skrovišta/gnijezda

Djeca mogu uz pomoć prirodnih materijala koje su sakupili u šumi izraditi skrovište ili gnijezdo u kojoj će životinje zaista moći boraviti. Dodatno se može staviti voda i hrana za te životinje i ukoliko je mjesto gdje je postavljeno skrovište blizu dati djetetu obavezu da svako toliko pregleda je li sve u redu i je li potrebno još vode ili hrane.

6.2. Aktivnosti kretanja

Da bi dijete moglo pravilno rasti i razvijati se potrebna je kretanja kao jedan od najvažnijih preduvjeta. Boravak u prirodi, na svježem zraku, pretežito u šumi ima mnoge beneficije. U šumi dijete razvija svoju finu i grubu motoriku, postaje spretnije, maksimalno se opskrbljuje kisikom i mnogi drugi pozitivni učinci (Fornažar i Šuvalić, 2022; prema Gyorek, 2012).

- Zimzeleno-listopadno

Prije početka igre provede se kratki razgovor o karakteristikama određenih stabala.

Pokret za zimzeleno stablo je ruke koje su ispružene odignute od tijela i na taj način napraviti oblik trokuta, a pokret za listopadno su podignute ruke iznad glave u obliku kruga. Tako se naizmjenice izgovara zimzeleno-listopadno, a dijete mora napraviti zadani oblik s rukama.

- Vjeverica-jež

Vrlo slično kao prethodna aktivnost, naizmjenice se izgovara vjeverica-jež, a djeca se spuštaju (jež) ili skaču (vjeverica).

- Uhvati me za rep ako možeš!

U ovoj aktivnosti djeca sudjeluju u parovima i svatko u hlače ili džep stavi komad tkanine/maramu ili nešto slično. Voditelj/ica igre daje znak na koji djeca trče po šumi, a na drugi znak se zaustavljaju i u parovima se bore tko će kome prvi uhvatiti maramu odnosno rep. Igra je na ispadanje, a pobjednik je onaj koji sačuva svoj rep netaknutim.

- Šumski poligon

Uz pomoć prirodnih materijala ili dodatnih (špaga, košara, vreće...) postavlja se poligon u kojem djeca moraju trčati, skakati, provlačiti se, puzati i slično. Poligon se može prelaziti pojedinačno ili u obliku natjecanja.

- Igra skakanja

Za ovu igru prvo je potrebno sakupiti lišće koje se postavi na pod i ispod jednog lista se sakrije slika zmijske. Djeca skakuću s lista na list i u trenutku kada voditelj/ica da znak zaustavljaju se i onaj tko se nađe na listu ispod kojeg je zmija ispada iz igre.

- Potezanje konopa

Uobičajena igra potezanja konopa između dvije skupine djece, gdje jedna skupina mora povući drugu preko oznake koja je postavljena.

- Paukova mreža

Uz pomoć špaga voditelj/ica izrađuje mrežu oko/između stabala te se djeca moraju provlačiti ili preskakati bez da dotaknu niti.

- Pronađi pravu stvar

Djeca trebaju pronaći različite predmete odnosno prirodne materijale u šumi koji im se čine zanimljivi te staviti na jednu hrpu. Voditelj/ica opisuje predmet bez imenovanja istog, govori koje su njegove karakteristike, a dijete treba prepoznati o kojem se predmetu radi i pronaći ga na hrpi.

- Igre sa češerima

Češere se za početak mora sakupiti, a onda se mogu igrati igre gađanja, prenošenja, boćanje.

6.3. Senzorne aktivnosti

Razvijajući i koristeći sva svoja osjetila, djeca razvijaju i ostatak svog tijela. Razvija se fina i gruba motorika, jezik i komunikacija, socijalno se integriraju, razvijaju se neuroni i još mnogo toga (Fornažar i Šuvalić, 2022; prema Gyorek, 2012).

- Senzorna staza

Prikupe se različiti materijali kao što su lišće, grančice, kamenje, trava/mahovina i postave se na tlo. Djeca se izuju i bosu hodaju po postavljenoj stazi što je za njih vjerojatno nešto drugačije iskustvo. Uz hodanje po stazi može se komentirati i razgovarati što osjećaju pod nogama.

- Duga

Djeci se daju kartice različitih boja i zadatak je da pronađu predmete iste boje kao i kartice i donesu ih.

- Što ti je u fokusu?

Kod ove aktivnosti djetetu se da komad kartona ili nekog malo tvrdog materijala u obliku kruga, ali s rupom u sredini. Kroz tu rupu dijete mora pronaći nešto njemu zanimljivo, neuobičajeno ili lijepo te staviti to u fokus.

- Prepoznaj miris

U posude sa probušenim poklopcem stavimo različite plodove ili neke druge prirodne materijale koje imaju upečatljiv i prepoznatljiv miris i dijete sa povezom na očima preko osjetila njuha mora pokušati pogoditi o čemu se radi.

- Otkud dolaze zvukovi sove?

Kod ove igre aktivirano je osjetilo sluha. Jedno dijete je sova i mora se negdje sakriti i zahukati, a ostali moraju oslušivati i pokušati razaznati odakle zvuk stiže. Sova može mijenjati pozicije u šumi i svaki put kada to učini mora zahukati ponovno. Onaj tko pronađe sovu postaje nova sova.

- Senzorna šumska igra

Šetnjom kroz šumu djeca rukama opipavaju razne prirodne materijale, a mogu ih i mirisati. Nakon završetka šetnje ponude im se vrećice u kojima se nalaze razni prirodni materijali te oni trebaju uz pomoć osjetila dodira i njuha pogoditi što se nalazi u vrećicama.

- Što je gdje?

U ovoj aktivnosti nisu potrebni nikakvi dodatni poticaji niti materijali. Kao i u prethodnoj aktivnosti odvija se tijekom šetnje, a cilj je da djeca pažljivo promatraju što se nalazi oko njih i da se što bolje snađu u prostoru. Za vrijeme šetnje voditelj/ica zaustavlja djecu te oni moraju zatvoriti oči. Voditelj/ica pita gdje se nalazi određeni pojam, a djeca moraju prstom pokazati smjer u kojem misle da se nalazi taj pojam.

- Otisak češera

Za ovu aktivnost potrebni su glinamol i češer. Na nekoj ravnoj površini se razvuče komad glinamola i na njega se utisne češer. Na taj način dijete dodirom osjeća teksturu češera.

- Šumski oblik

Djeca moraju uz pomoć prirodnih materijala složiti oblik uz pomoć predloška koji je prethodno izrađen.

- Zvukovi šume

Za ovu aktivnost potrebno je stati u krug i zatvoriti oči te slušati zvukove koji nas okružuju. Svaki zvuk koji čuju označit će jednim prstom kojeg će podignuti (prethodno se dogovori što koji prst predstavlja).

- Ostavi trag

Na komadiću papira, tvrdog bijelog kartončića djeca slikaju prstima uz pomoć prirodnih boja (zemlja, cvijeće, trava...).

- Hodanje u mraku

Djecu se postavi u parove i jednom djetetu se stavi povez na oči te ga drugo dijete vodi. Vodi ga na mjesta koja mu se čine zanimljiva i uz pomoć osjetila dodira mu opisuje što se nalazi ispred njega.

- Godovi

Prije same aktivnosti potrebno je pronaći perje ptica. Zatim u šumi pronaći panjeve sa godovima ili donijeti izrezane komade panja na kojima se vide godovi. Promatrajući godove djeca sa perom i crnim tušem crtaju iste na papir.

6.4. Aktivnosti kreativnog izražavanja

Ova vrsta aktivnosti kod djece potiče razvoj njihove mašte i stvaranje novih ideja. U ovakvim aktivnostima do izražaja dolazi ponos, radost i zadovoljstvo, kroz njih izražavaju svoje emocije i opuštaju se (Fornažar i Šuvalić, 2022).

- Šumski čarobni štapovi

Na štapove privezati trake i po štapu zalijepiti prirodne materijale kao što su lišće, trava, cvijeće i slično. Štapovi služe kao čarobni štapići sa kojima djeca mogu imati zamišljene igre.

- Šumski vilenjak

Izrežemo tvrdi papir u obliku glave te se na nju lijepe raznovrsni prirodni materijali koji čine dijelove glave.

- Šumski kralj

Od tvrdog papira izrezati krune po mjeri djetetove glave i ukrasiti ih po želji prirodnim materijalima koji se mogu pronaći u šumi.

- Jesenji list u okviru

Djeca crtaju list, njegove žile i ostale detalje sa tušem, potom unutrašnjost lista bojaju vodenim bojama i ukrašavaju po želji prirodnim materijalima. Taj rad se uokviri te postaje lijepa uspomena djetetu.

- Jež-vjeverica

Od glinamola izraditi ježa i u njega zabadati borove iglice ili sitne grančice, a vjevericu izraditi od kartona i lijepiti lišće kako bi se postigao efekt raskošnog repa.

- Šumske životinje

Od kartonskih rola toaletnog ili kuhinjskog papira mogu se izrađivati različite životinje. Dijelovi tijela koji se lijepu mogu biti isti od kartona ili papira u boji, ali naravno može se upotrijebiti i prirodni materijal.

- Dekupaž tehnika na drvu

Na komadu drva, primjerice izrezani kolotovi panja, djeca uz pomoć ljepila i kista lijepu razne motive sa salveta po izboru.

- Izradi svoj kist i slikaj

Na kraj grančice privezati iglice bora na način da se dobije oblik kista. Zemlju pomiješati s vodom i uz pomoć izrađenog kista slikati na papiru.

- Ptica

Na komadu platna složiti od prirodnih materijala pticu i sve njezine dijelove tijela. Tijekom izrade ptice voditi razgovor o dijelovima tijela.

7. ULOGA ODGOJITELJA

Ponašanje odgojitelja utječe na rast i razvoj, na ponašanje i na postupke djeteta koje uči od njega. Uloga odgojitelja kod igre na otvorenom je da pomogne djetetovom razvoju na nekoliko načina. Neki od tih načina su osmišljavanje igri i aktivnosti, promatranje, sudjelovanje, komunikacija i zajednički rad (Katavić, 2019).

Stavovi odgojitelja oko igre na otvorenom moraju biti pozitivni, moraju pokazati djeci kakve sve mogućnosti im se pružaju, ohrabriti ih da istražuju, zaključuju, ispituju i preuzimaju rizike. Ukoliko ta razina ne postoji tada djeca nemaju samopouzdanja i radije će provesti vrijeme u zatvorenom. Uloga odgojitelja je da na djeci zanimljiv način prikažu kako se povezati s prirodom, kako priroda utječe na njihov cjeloviti razvoj i koje sve dobrobiti postoje.

Dijete formira odnos s odgojiteljem i samim time kvaliteta igre postaje značajnija odnosno dijete je spontanije, kreativnije i istražuje svoju okolinu. Piaget tvrdi kako su za kompleksnost tijekom igre zaslužni dostupnost materijala i organizacija prostora i aktivnosti u skupini. S druge strane Vigotski kompleksnost povezuje s iskustvom djeteta u socijalnim interakcijama. Kako bi dijete moglo istraživati bitno je da se osjeća sigurno u svom okruženju, a ulogu u stvaranju istog ima odgojitelj u skupini (Klarin, 2017).

Česta je praksa da odgojitelji prilikom boravka vani imaju ulogu promatrača i vode brigu o tome da se netko ne ozlijedi, da nema konflikta i slično, a zapravo bi trebalo biti u potpunosti drugačije. Odgojitelj mora biti u mogućnosti pružiti djeci poticaje, aktivnosti i igre koje će doprinijeti rastu i razvoju, kako fizičkom tako i mentalnom. Treba biti spreman slušati i pratiti dječje interese i kamo će ih oni odvesti (Katavić, 2019).

Kroz igru odgojitelj ima nekoliko uloga, a to su:

- Opservator – promatranje dječje igre i stvaranje čvrstih temelja za učenje i razvoj. Na taj način odgojitelj može bolje razumjeti djetetove interese potrebe i zanimanja.

- Rukovoditelj i facilitator – organizira igru; materijal, prostor, uvjete, kreira i odlučuje.
- Medijator – potiče interakciju s drugom djecom i s ponuđenim materijalima.
- Sudionik u igri – tijekom igre značajan je doprinos odgojitelja u davanju novih ideja, on je model djetetu (Klarin, 2017).

Kod igre s djetetom s teškoćama u razvoju odgojitelj koristi vrlo jasne i direktne upute, što ne mora biti slučaj kod igre s djetetom urednog razvoja. Time se zaključuje da odgojitelj prilagođava svoj pristup i postupa u skladu s potrebama. Prisutnost odgojitelja u igri je značajna, ali ne bi trebala biti previše direktna i imati utjecaja na sami tijek i rezultat igre. Dijete uči kako dijeliti, kako komunicirati, rješavati konflikte, ali i kako se zauzeti za sebe bez ugrožavanja drugih sudionika. Ukoliko su odgojitelji previše uključeni u samu igru to ponekad narušava i ometa djecu te se njihova kreativnost smanjuje i igra postaje manje spontana. Stoga je bitno nadzirati i promatrati djecu tijekom igre te se uključivati samo kada je to nužno potrebno (Klarin, 2017).

Kada odgojitelj ima dovoljno motivacije i shvaća koliko je neophodan boravak u prirodi tada i dijete lakše usvaja naviku odlaženja van. Osim toga svojim primjerom mora pokazati roditeljima da postoji bezbroj mogućnosti i opcija za provođenje aktivnosti, sa i bez dodatnih materijala. Odgojitelj ne smije imati strah od neuspjeha, mora preuzimati rizik jer to je dobar preduvjet da i djeca budu slobodnija i opuštenija.

„Odgajateljica svojim pristupom, djelovanjem, odabranim riječima i neverbalnim znakovima djeci šalje poruke: Ja vjerujem u tebe, u tvoje sposobnosti, znam da ti to možeš, slobodno možeš isprobavati...” (Tomljanović, 2012;12).

- Odgojitelj mora poznavati svako dijete, znati njegove interese i prepoznati njegove potrebe
- Mora prevladati osobne stereotipe i promišljati o njima
- Poznavati faze rasta i razvoja djeteta
- Biti svjestan svoje uloge i načina na koji potiče dijete
- Poticati razvoj osnovnih motoričkih vještina (puzanje, penjanje, puzanje po stepenicama...)

- Poticati razvoj složenijih motoričkih vještina (penjanje na uzvišenje, hodanje po uzvišenom, skakanje sa uzvišenog, igre)
- Poticati samoinicijativu i odgovornost (odlazak u kuhinju, odlazak u druge prostorije, otvaranje vrata, samostalni odlazak u centar aktivnosti ili po igračke).

8. ULOGA OBITELJI

Sociološka definicija obitelji je da je ona osnovna jedinica društva, dok psihološka definicija govori kako je obitelj primarna zajednica u kojoj se dijete socijalizira i psihički razvija, a ona pravna definicija tvrdi kako je to skupa osoba koje su povezane brakom i srodstvom, a među kojima postoje prava i dužnosti (Volarić Mršić i Kopanica, 2019).

Obitelj je temelj svakog društva, ona je zajednička svima. Iako se obitelj s vremenom mijenja i mijenja svoje forme bez nje je društvo nezamislivo (Nimac, 2010.).

Klarin (2017;37) navodi: „Igra u kojoj sudjeluju roditelj i dijete zajedno značajan je kontekst za dječji socijalni i kognitivni razvoj (Tamis-LeMonda, Užgiris i Bonstein, 2002).“

Obitelj je primarna zajednica u kojoj dijete boravi stoga ima važnu ulogu u stvaranju dobrih navika kod djece. Pruža djeci sigurnost i oblikuje njihovo okruženje. Uloga obitelji je da djeci ukaže na dobrobit boravka i igre u prirodi. Kroz njihov primjer dijete shvaća važnost iste i živi po njihovom primjeru. Poticati dijete na istraživanje, kretanje i razvoj motorike je ključno.

Igre u kojima sudjeluju roditelji i djeca mogu se podijeliti na dvije vrste (Klarin, 2017):

- Interpersonalna igra: prisutna interakcija licem u lice, u nju spadaju socijalne i fizičke igre. Takve igre zahtijevaju uključenost obje strane (roditelji i djeca). Postoje tri podjele interpersonalne igre:
  1. Igre u kojima roditelji uključuju facijalne ekspresije, dodir, igru licem u lice te na taj način potiču reakciju djeteta.
  2. Socijalne igre i uključivanje pravila.
  3. Fizička igra koja je nerijetko gruba i uključuje fizičku aktivnost, a česta je između oca i djeteta.
- Igre s objektima: glavne stavke ovakve igre su zbivanja i objekti. Postoje tri faze u igri s objektima:
  1. Prva faza pojavljuje se oko šestog mjeseca djetetova života i usmjerena je na istraživanje senzomotoričke manipulacije.

2. Druga faza pojavljuje se krajem prve godine života i karakterizira ju nesimbolička igra. U tom razdoblju određeni objekt kod djeteta ima samo jednu ulogu, a roditelj kroz igru otkriva koje sve uloge i mogućnosti ima određeni objekt.
3. Posljednja, treća faza javlja se oko druge godine života djeteta u kojoj dijete stvara predodžbe kroz simboličku igru.

Isto tako Klarin (2017) govori o tome kako roditelji mogu određenim uvjetima utjecati na kvalitetu igre:

- Vrijeme igre bi se trebalo unaprijed odrediti.
- Prostor u/na kojem dijete boravi tijekom igre treba biti primjeren.
- Kroz interakciju s roditeljima dijete stječe iskustva pa tako dijete može kreirati različite oblike igre, zajedničke aktivnosti i uključivanje djeteta potiču imitativnu igru i razvija maštu i kreativnost.
- Materijal s kojim se igra može potaknuti socijalizaciju.

Kroz zajedničke igre i aktivnosti jačaju se obiteljske veze i odnosi. Djeci treba biti podrška, manje se fokusirati na rizike koje donosi igra na otvorenom, a više na pozitivne strane. Obitelj nije samo pasivni promatrač u razvoju djece, već aktivni sudionik.

Uključivanje obitelji utječe na iskustva koja će djeca imati i kako će koristiti znanja koja usvoji. Obitelj ima ulogu stvoriti djetetu rutinu koju će ono prihvatiti i stvoriti potrebne uvjete. Prije svega roditelji moraju pokazati djetetu da je u redu zaprljati se, pasti, ozlijediti se, imati neuspjele pokušaje i slično (Bento i Dias, 2017).

9. CILJ ISTRAŽIVANJA

9.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je saznati koliko i na koji način djeca provode vrijeme u prirodi, na otvorenom u današnje vrijeme.

9.2. Problemi istraživanja

1. Provjeriti jesu li današnja djeca dovoljno aktivna u igri na otvorenom.
2. Provjeriti kako koriste vrijeme na otvorenom.

9.3. Ispitanici

U ovom istraživanju koje je provedeno sudjelovalo je 24 roditelja/skrbnika djece koja su pohađala ili pohađaju šumski vrtić. Istraživanje je provedeno tijekom kolovoza 2024. godine. Anketa koju su roditelji/skrbnici ispunjavali bila je anonimna i rezultati iste korišteni su isključivo za pisanje ovog diplomskog rada.

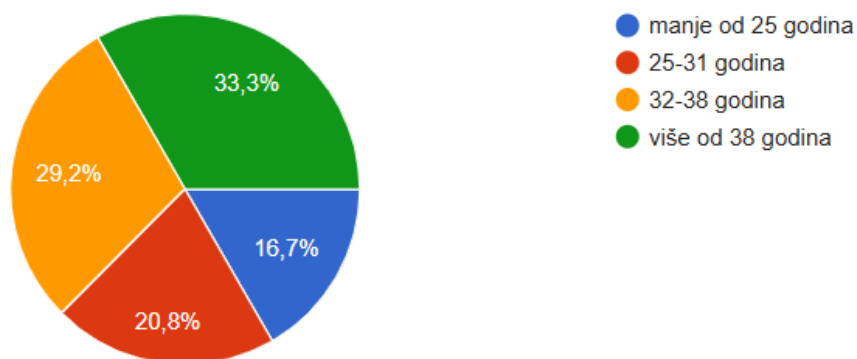
9.4. Mjerni instrument

Kako bi se istražilo koliko i kako djeca provode vrijeme na otvorenom osmišljena je anketa s ukupno 15 pitanja na koja su odgovarali roditelji/skrbnici djece. Na pitanja se moglo odgovoriti jednim od ponuđenih odgovora ili odgovor otvorenog tipa.

9.5. Metoda obrade rezultata

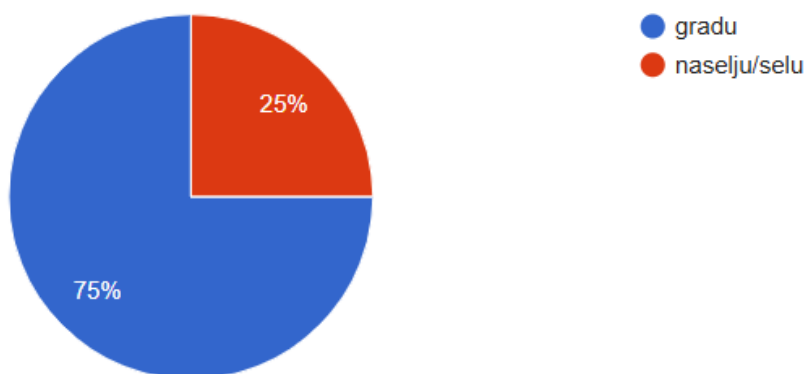
Anketu su roditelji/skrbnici ispunjavali putem online linka koji im je prosljeđen. Rezultati su obrađeni putem programa u kojoj je anketni upitnik izrađen te su prikazani u idućem dijelu ovog rada.

10. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

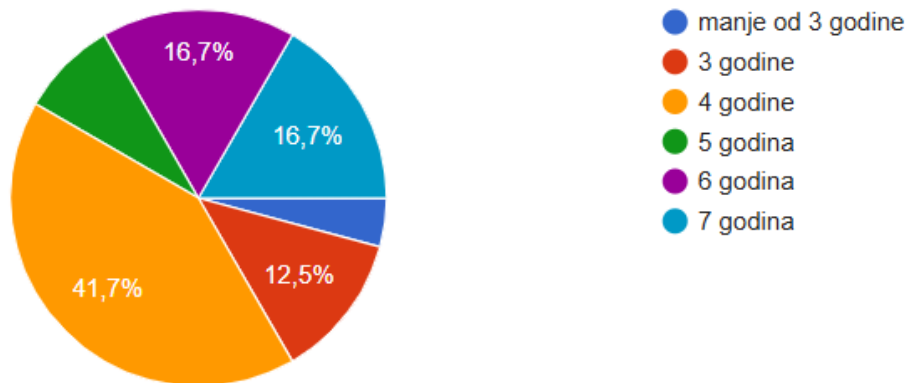
Graf 1. Dob ispitanika

U prvom pitanju u anketi ispitana je dob roditelja/skrbnika. Rezultat je da najveći postotak ispitanika ima preko 38 godina, njih 33,3%. Idući najveći postotak (29,2%) čine roditelji dobi između 32 i 38 godina, zatim njih 20,8% ima 25-31 godina, dok 16,7% ispitanika ima manje od 25 godina.

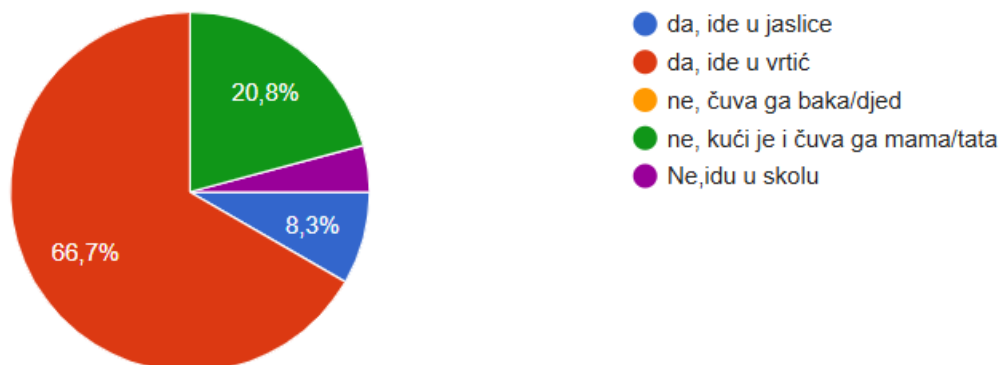
Graf 2. Mjesto življenja

U ovom grafu možemo vidjeti podatak gdje žive ispitanici, njih 75% živi u gradu, dok 25% roditelja/skrbnika živi u naselju/selu.

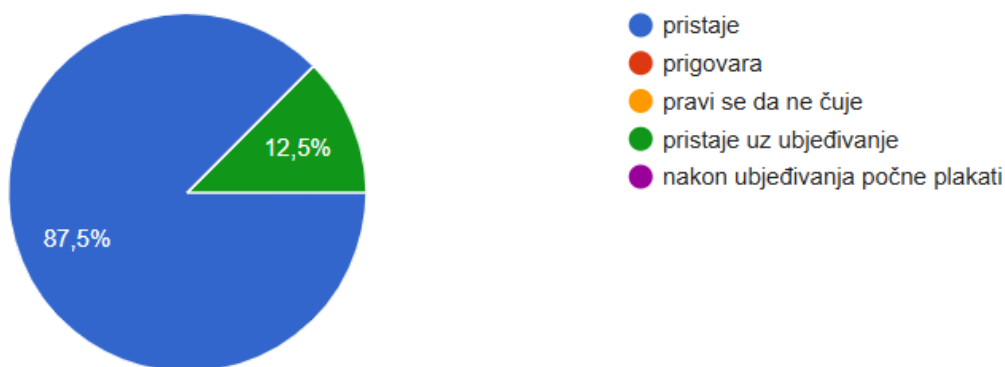
Graf 3. Dob djeteta

Treće pitanje u anketi bilo je koja je dob djeteta. Najveći postotak (41,7%) čine četverogodišnjaci. Šestogodišnjaka i sedmogodišnjaka ima 16,7%, a trogodišnjaka 12,5%. Petogodišnjaka je 8,3% i naposljetku 4,2% djece ima manje od 3 godine.

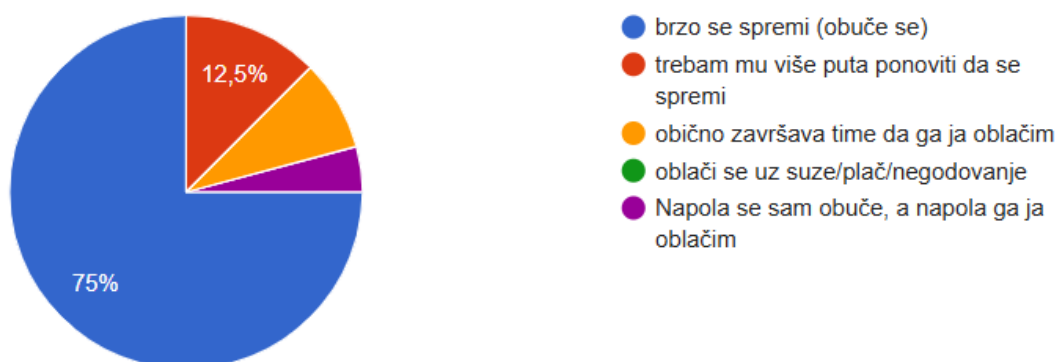
Graf 4. Mjesto boravka djeteta tijekom dana

Zatim je ispitano gdje dijete boravi tijekom dana pa je tako najveći postotak roditelja/skrbnika odgovorilo da dijete pohađa vrtić, njih 66,7%. Zatim 20,8% djece čuvaju roditelji, a 8,3% ih ide u jaslice. 4,2% odnosno jedno dijete ide u školu.

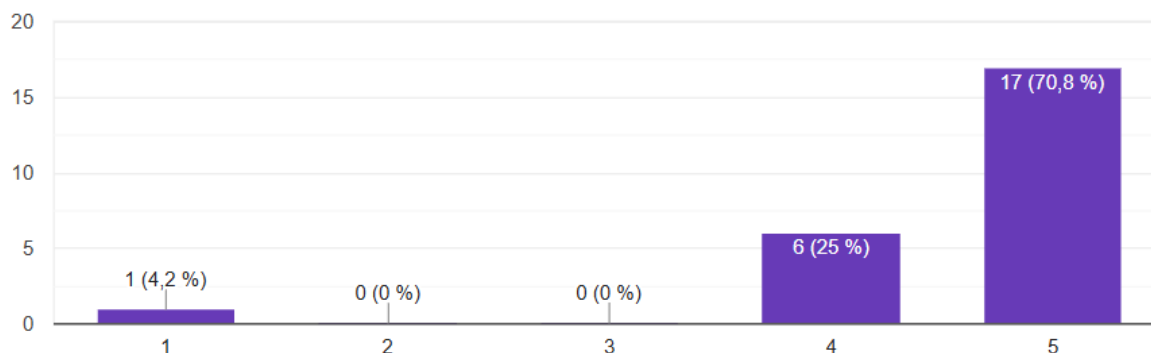
Graf 5. Reakcija djeteta prije odlaska van

Ovaj graf prikazuje kako dijete reagira kada mu roditelj/skrbnik najavi da izlaze vani. 87,5% djece pristaje, dok manji postotak (12,5%) pristaje ud dodatno ubjeđivanje.

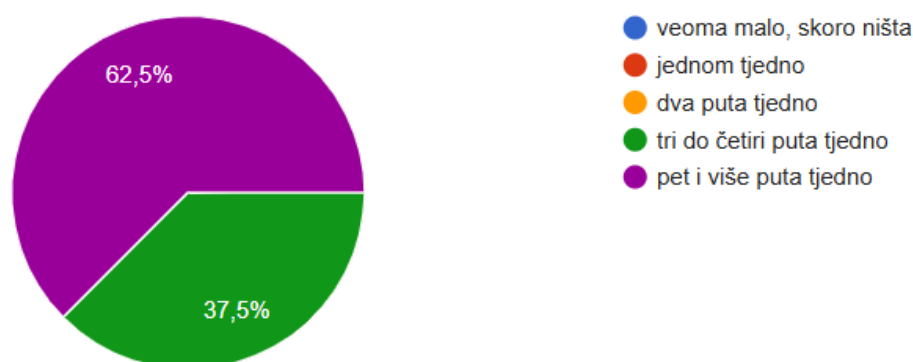
Graf 6. Način spremanja djeteta prilikom odlaska van

Pitanje broj 6 vezano je uz sam proces spremanja kada dijete izlazi van. 75% djece se brzo i samostalno oblači, dok 12,5% djece treba više puta ponoviti da se spremi. Kod 8,3% djece je slučaj da ga na kraju roditelj/skrbnik mora obući, a jedno dijete (4,2%) se napola obuče samo, a napola ga oblači roditelj.

Graf 7. Koliko dijete voli provoditi vrijeme na otvorenom

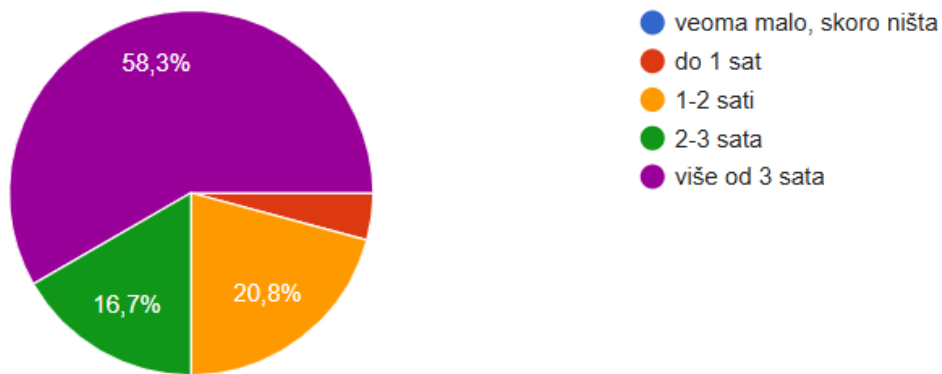
U prikazanom grafu 1 označava da se roditelj/skrbnik u potpunosti ne slaže sa tvrdnjom, a 5 da se u potpunosti slaže. Dobiveni su podatci u kojima se 70,8% roditelja/skrbnika u potpunosti slaže sa tvrdnjom da dijete voli provoditi vrijeme na otvorenom, a 25% se slaže sa tvrdnjom. Najmanji je postotak (4,2%) onih koji se u potpunosti ne slažu sa tvrdnjom.

Graf 8. Prosječan broj tjednih odlazaka na otvoreno

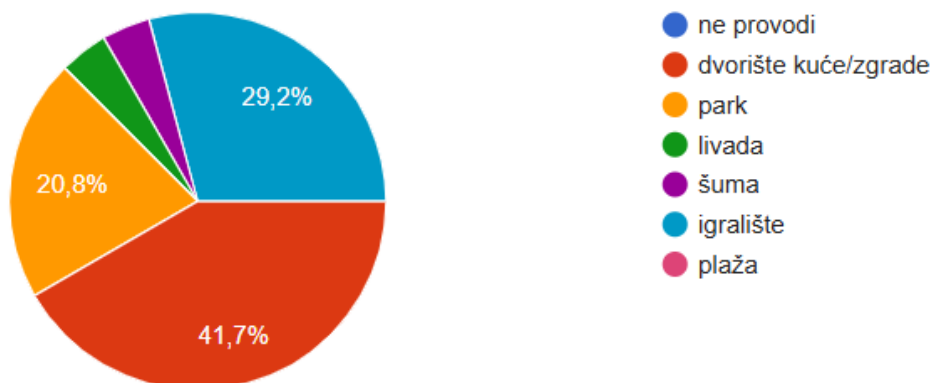
U 8. pitanju je ispitan prosječan broj odlazaka na otvoreno tijekom jednog tjedna, pa su tako ispitanici odgovorili da odlaze van pet i više puta tjedno (62,5%), njih 37,5% odlazi na otvoreno tri do četiri puta na tjedan.

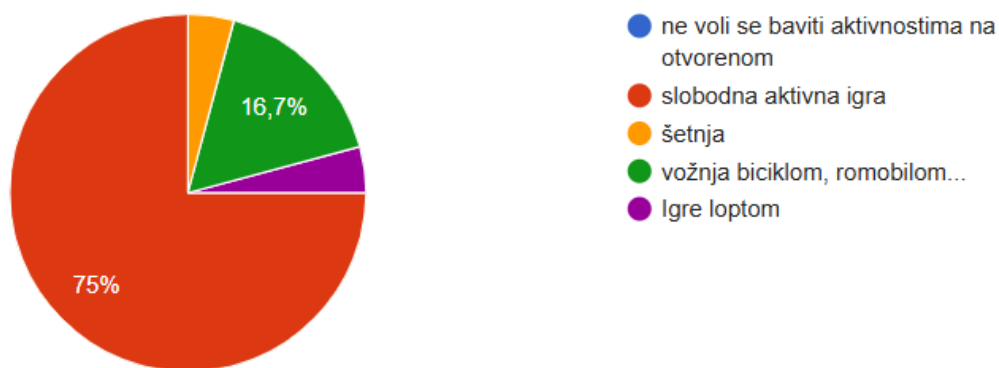
Graf 9. Prosječan broj sati u jednom danu koje dijete provede vani

Zatim je ispitano koliko sati dnevno dijete boravi na otvorenom, a njih više od pola (58,3%) je odgovorilo kako je to više od tri sata. 1-2 sati dnevno vani provede 20,8% djece, dok 16,7% njih provede 2-3 sata boraveći u prirodi. Samo jedno dijete (4,2%) provede vani do 1 sat dnevno.

Graf 10. Mjesto na kojem dijete najčešće provodi vrijeme kada je na otvorenom

Najveći postotak djece provodi vrijeme u dvorištu kuće ili zgrade, njih 41,7%. Na igralištu najčešće provodi 29,2% djece, dok u parku 20,8%. U šumi i na livadi po 4,2% djece provodi vrijeme prilikom boravka vani.

Graf 11. Vrsta aktivnosti kojom se dijete najviše voli baviti na otvorenom

Najveći postotak djece voli vrijeme provoditi u slobodnoj aktivnoj igri (75%), a 16,7% voli voziti bicikl, romobil i slično. Po jedno dijete (4,2%) najviše voli ići u šetnje i igrati se loptom.

Vožnja romobilom, biciklom, skupljanje cvijeća i plodova, sadnja vrta i obrađivanje

Igre zapažanja svijeta oko sebe kroz razgovor.

Igre s loptom

Da skrivaca

Igre loptom

igre poput skrivača, školice, poligona

Igre sukladno dobi

Vožnja biciklom

Igranje sa loptom

Fotografija 4. Vrsta aktivnosti kojom se roditelj/skrbnik bavi s djetetom

Ljeti plivanje, zimi lovice, skrivaca

Zaljevamo i sadimo vrt, crtamo kredom ,igramo se loptom

Uključujem igranje s loptom, ako se igra u pijesku s igračkama za pijesak itd.

Igranje u pijesku, na igralištu

Bacanje lopte

Sport, voznja bicikli...

Pustanje zmajeva, branje cvijeća, igra s loptom itd

Voznja bicikla,pecanje,kosarka,nogomet

Badminton

Fotografija 5. Vrsta aktivnosti kojom se roditelj/skrbnik bavi s djetetom

Igramo se raznih igrica, najcesce sam golman 🏀

Igramo je zmurke, radimo vezbice, beremo cvece

Igre loptom, odbojka, nogomet

Da, igramo se s loptom

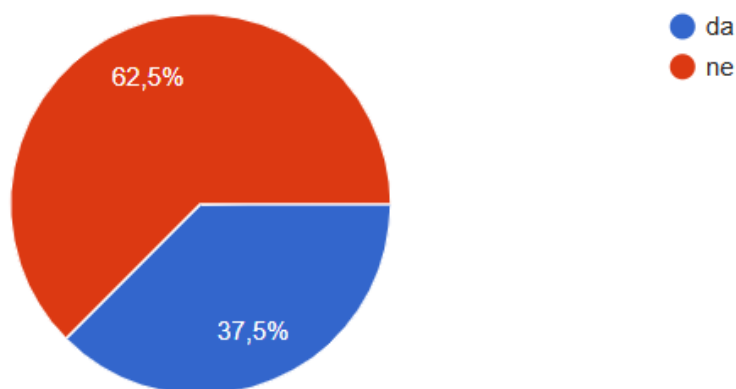
Braje i sakupljanje raznih šumskih plodova

Vožnja biciklom, igranje loptom

Fotografija 6. Vrsta aktivnosti kojom se roditelj/skrbnik bavi s djetetom

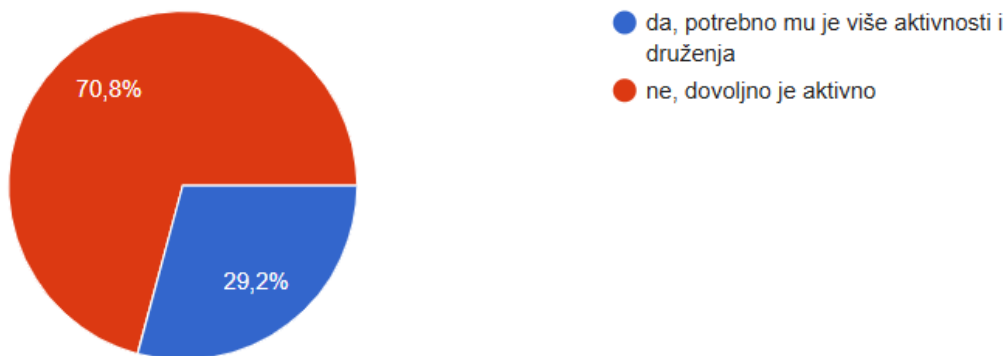
U pitanju provode li roditelji/skrbnici neke aktivnosti s djetetom kada su na otvorenom ispitanici su imali mogućnost kratkog proizvoljnog odgovora. Njih 6 je odgovorilo kako se igraju loptom, 5 ih je navelo kako se vozi biciklima, romobilima i slično, zatim 5 roditelja s djecom skuplja plodove, cvijeće i obrađuje vrt, 4 roditelja/skrbnika igra se skrivača. Od 24 ispitanika njih 6 navodi kako se osim igranja loptom i sličnim aktivnostima bavi sportom i postavlja djetetu poligone. Jedan roditelj vodi razgovore s

djetetom i na taj način zapažaju svijet oko sebe. Isto tako jedan roditelj je napisao kako smišlja i provodi igre primjerene djetetovoj dobi. Dvoje ispitanika navelo je igranje u pijesku kao jedna od aktivnosti koju provode s djetetom.

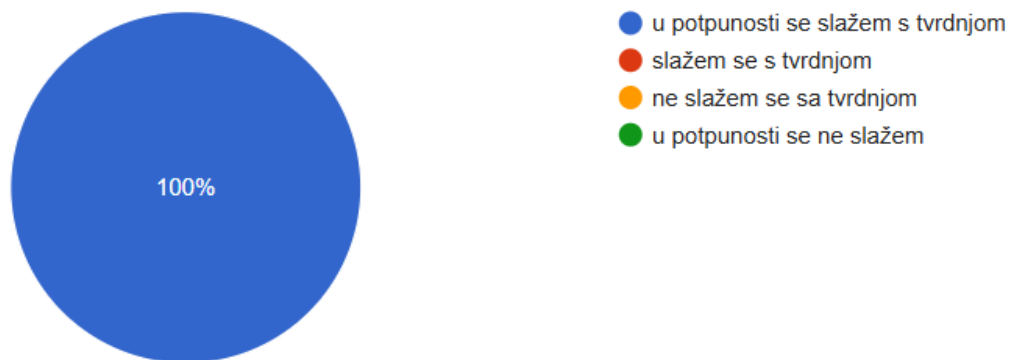
Graf 12. Postotak roditelja/skrbnika koji vode djecu na organizirane radionice na otvorenom

U ovom grafu su prikazani podatci o tome koliki postotak roditelja/skrbnika vodi djecu na organizirane radionice na otvorenom. Većina roditelja to ne čini (62,5%), a njih 37,5% to čini.

Graf 13. Postotak roditelja/skrbnika koji smatraju da njihovo dijete (ni)je dovoljno aktivno

U predzadnjem pitanju htjelo se ispitati koliko roditelja smatra da je njihovo dijete dovoljno fizički aktivno i druži li se dovoljno s drugom djecom. Tako je 70,8% njih reklo da smatraju da je dijete dovoljno aktivno, a 29,2% smatra da je njihovom djetetu potrebno još više aktivnosti.

Graf 14. (Ne)slaganje roditelja/skrbnika s izjavom da boravak na otvorenom pridonosi pravilnom rastu i razvoju djeteta

Svi ispitanici su na zadnjem pitanju odgovorili da se u potpunosti slažu s tvrdnjom da boravak na otvorenom pridonosi pravilnom rastu i razvoju djeteta.

11. RASPRAVA

Kao što je već navedeno ovo istraživanje je provedeno kako bi se saznalo koliko i na koji način djeca provode vrijeme na otvorenom te sudjeluju li roditelji/skrbnici u aktivnostima.

U istraživanju je prikazano da djeca provode dobar dio dana na otvorenom no današnji predškolarci i njihovi roditelji više vremena posvećuju sportskim/tjelesnim aktivnostima, a manje doticaja imaju sa samom prirodom. Iako je vrlo dobro što su djeca fizički aktivna, smatram kako gube pravi doticaj sa prirodom te manje koriste i razvijaju vještine i osjetila. Sukladno tome prva postavljena hipoteza nije u potpunosti potvrđena, dokazano je kako niti jedno dijete ne boravi manje od 3 puta tjedno na otvorenom te kako najveći postotak djece (58,3%) provodi 3 i više sati dnevno na otvorenom. Druga hipoteza je potvrđena, a to je da djeca imaju manje doticaja sa prirodom i njezinim elementima. Mali postotak djece boravi u šumi, većina se bavi aktivnostima koje nisu toliko povezane s prirodnim materijalima.

Istraživanje pokazuje da 87,5% djece pristaje na odlazak na otvoreno bez ikakvog negodovanja, dok 12,5% pristaje uz dodatno ubjeđivanje od strane roditelja/skrbnika.

Kada izlaze van, 75% djece se samostalno i brzo spremi, kod 12,5% djece je slučaj da roditelj/skrbnik mora više puta ponoviti da se spremi, 8,3% djece na kraju oblači roditelj/skrbnik, a 4,2% se spremi uz pomoć roditelja/skrbnika. To dokazuje da su djeca sve manje samostalna i trebaju pomoć odrasle osobe prilikom oblačenja/spremanja te da im se mora više puta ponoviti što možemo povezati sa time da djeca ponekad odbijaju izaći u prirodu. Ipak graf 7. prikazuje kako djeca vole provoditi vrijeme u igri na otvorenom ili različitim aktivnostima.

Istraživanje je pokazalo da 63,5% djece provodi vrijeme na otvorenom u igri ili raznim aktivnostima 5 ili više puta tjedno što je vrlo dobar pokazatelj kako su roditelji svjesni pozitivnih učinaka prirodnog okruženja. Ostalih 37,5% djece izlazi van 3 ili 4 puta tjedno.

Iduće pitanje u anketnom upitniku je bilo na kojem mjestu dijete najčešće i najviše vremena provodi kada je na otvorenom, a pokazalo se da 41,7% djece najviše bude u dvorištu kuće ili zgrade. 29,2% djece rane i predškolske dobi svoje slobodno vrijeme na otvorenom provodi na igralištu, a 20,8% to čini u parku. Po 4,2% ispitanika je odgovorilo kako je najčešće mjesto na kojem borave šuma i livada što govori o tome koliko mali postotak ima pravi doticaj sa prirodnim elementima i vrlo malo se povezuju sa svojim okruženjem. Livada, a pogotovo šuma pružaju bezbroj mogućnosti u kojima djeca mogu stjecati vještine i znanja te razvijati motoriku i osjetila, uživati u prirodi i razvijati svoj puni potencijal.

Na pitanje kojim aktivnostima se dijete voli baviti na otvorenom 75% roditelja/skrbnika je odgovorilo da je to slobodna aktivna igra što znači igra bez organiziranih aktivnosti. Zatim 16,7% je izjavilo da je omiljena aktivnost njihovog djeteta vožnja biciklom, romobilom i slično, a najmanji postotci, njih 4,2% voli provoditi vrijeme šetajući i igrajući se loptom.

Svih 24 ispitanika je odgovorilo koje aktivnosti provode sa svojom djecom kada borave na otvorenom, a to su iduće: vožnja romobilom, biciklom, sakupljanje cvijeća i plodova, sadnja vrta i obrađivanje, igre zapažanja svijeta oko sebe kroz razgovor, igre (loptom, skrivača, školice, lovice, u pijesku, na igralištu,...), ljeti plivanje, zalijevanje i sadnja vrta, crtanje kredom, pecanje, košarka, odbojka i nogomet.

Istraživanje je pokazalo da više od polovice roditelja/skrbnika, točnije 62,5% ne vodi djecu na organizirane radionice na otvorenom, dok ostalih 37,5% to čini. S obzirom da danas postoji jako puno različitih radionica na različitim mjestima i taj trend se sve više širi, ovaj podatak je pomalo iznenađujući.

Pretposljednje pitanje u anketi vezano je uz količinu fizičke aktivnosti, količinu socijalne interakcije s drugom djecom i slično, a čak 70,8% ispitanika je odgovorilo kako su njihova djeca dovoljno aktivna. Ostatak ispitanika (29,2%) smatra kako njihovom djetetu treba više aktivnosti i druženja.

Na posljednje pitanje, poprilično očekivano, svi ispitanici su izjavili da se u potpunosti slažu s tvrdnjom da igra i aktivnosti na otvorenom pridonose pravilnom rastu i razvoju djece.

12. ZAKLJUČAK

Igra je najbitniji dio djetinjstva i odrastanja. Kroz igru dijete uči o sebi, drugima i okolini. Igra u bilo kojem obliku doprinosi izgradnji u svakom smislu, a igra na otvorenom sve to podiže na dodatnu razinu. Djeca vole i preferiraju igru na otvorenom iz razloga što na taj način postaju slobodniji i imaju puno više mogućnosti.

Na otvorenom nisu potrebni nikakvi poticaji kako bi dijete nešto naučilo. Prirodni materijali uvijek su bolji izbor za istraživanje i eksperimentiranje. Važnost igre na otvorenom je velika, dijete se razvija u svakom smislu; socijalno, emocionalno, fizički i spoznajno. Treba preuzimati rizik i dopustiti djetetu da samo razmišlja, zaključuje i donosi ideje. Mogućnosti za igre i aktivnosti sežu dokle seže i ljudska, a pogotovo dječja mašta.

S obzirom na to da sve više djece provodi sve više vremena u zatvorenom prostoru, što je zabrinjavajuće, provedeno je istraživanje u cilju saznavanja koliko vremenski i na koji način provode slobodno vrijeme na otvorenom. Došlo se do zaključka da većina djece provodi minimalno nekoliko sati na otvorenom tijekom dana no rijetki su oni koji ih provode u organiziranim i osmišljenim aktivnostima i igrama. Većina djece vrijeme provede u uobičajenim aktivnostima. Mali broj roditelja/skrbnika pruža djetetu da u potpunosti istražuje prirodu i prirodne elemente.

U tom dijelu odgojitelji imaju ulogu da potaknu djecu, ali i roditelje na igru na otvorenom, pokažu im mogućnosti i budu pravi primjer. Roditelji i obitelj trebaju prihvatiti dječju želju i potrebu za istraživanjem.

LITERATURA

- Alić A. (2005). *Virtualna socijalizacija: između odgoja i igre*. Zeničke sveske – časopis za društvenu fenomenologiju i kulturnu dijalogiku , 02: 146-157.
- Barton, J., Bragg, R., Pretty, J., & Wood, C. (2016). *Green Exercise: linking nature, health and well-being*. London and New York: Routledge.
- Bento G., Dias G. (2017). *The importance of outdoor play for young children's healthy development*. Porto Biomedical Journal, 2 (5), 157-160.
- Clements, R. (2004). *An Investigation of the Status of Outdoor Play*. Contemporary Issues in Early Childhood, 5 (1), 68-80.
- Fornažar A., Šuvalić M. (2022). *Šumska pedagogija za djecu novog doba*. Priručnik s aktivnostima za roditelje, odgajatelje i edukatore. Modelna šuma Istra 2022.
- Glenn N., Knight C., Holt N., Spence J. (2013). *Meanings of play among children*. Volume 20, Issue 2, 185-199.
- Golež S. (2021). *Važnost igre na djetetov razvoj*. Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje. Stručni rad. Godina 4/broj 5. Preuzeto <https://hrcak.srce.hr/file/358257> (pristupljeno 13.09.2024.)
- Györek N. (2010). *Forest pedagogy in Slovenia*. Encountering, Experiencing and Exploring Nature in Education, 298. Preuzeto https://www.csod.si/uploads/file/Mednarodna%20konferenca/Zbornik%202010_4.pdf#page=305 (pristupljeno 18.09.2024.)
- Ivanušec, S. M. (2021). *Zašto vrtić nazivamo zajednicom koja uči?* Bjelovarski učitelj, 26(1-3), 109-118. Preuzeto <https://hrcak.srce.hr/272581> (pristupljeno 15.08.2024).
- Kadum, S., i Šegon, E. (2023). *Spending time outdoors: the educator and the child*. Human Research in Rehabilitation, 13 (2), 292-301. Preuzeto <https://human.ba/wpdm-package/full-text-271/?wpdmdl=2021&refresh=66ea962191f311726649889> (pristupljeno 13.09.2024.)

- Karić E., Miličić Todorović N., Katić A. (2023). *Socijalizacija djece predškolske dobi*. Pregledni naučni rad. Evropska revija, br. 2 (18). Preuzeto <https://eubd.edu.ba/02-ID/ERevijabroj18.pdf#page=96> (pristupljeno 18.09.2024.)
- Katavić, P. (2019). *Organizacija i planiranje odgojitelja za boravak na otvorenom: akcijsko istraživanje*. Školski vjesnik, 68 (2), 551-572.
- Kiviranta L., Lindfors E., Rönkö M. L., Luukka E. (2023). *Outdoor learning in early childhood education: exploring benefits and challenges*. Volume 66, Issue 1, 102-119.
- Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Sveučilište u Zadru.
- Križaj Grušovnik J. (2022). *Djeci je potrebna šuma*. Varaždinski učitelj, 5 (8), 220-225. Preuzeto <https://hrcak.srce.hr/266835> (pristupljeno 18.09.2024.)
- Li S., Jiang Q., Deng C. (2022). *The Development and Validation of an Outdoor Free Play Scale for Preschool Children*. Int. J. Environ. Res. Public Health 20, 350. Preuzeto <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9819024/pdf/ijerph-20-00350.pdf> (pristupljeno 12.09.2024.)
- Mahmutović A. (2013). *Značaj igre u socijalizaciji djece predškolskog uzrasta*. Izvorni znanstveni rad. Metodčki obzori 8 (2013) 2, No. 18. Preuzeto <https://hrcak.srce.hr/file/169149> (pristupljeno 18.09.2024.)
- Mårtensson F. (2010). *Igra na otvorenome u središtu zdravstvene kampanje*. Djeca u Europi.
- Maynard T., Waters J. (2007). *Learning in the outdoor environment: a missed opportunity?*. Volume 27, Issue 3, 255-265.
- Nimac D. (2010). *(Ne)mogućnosti tradicijske obitelji u suvremenom društvu*. Obnovljeni život, 65, 1, 23-35.
- Rajić V, Petrović-Sočo B. (2015). *Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi*. Rasprave i članci, 609-619.
- Rajović R. (2020). *Skakanje po blatu život znači*. NTC. Preuzeto [Skakanje po blatu život znači | NTC Sistem Učenja \(ntcucenje.com\)](https://www.ntcucenje.com) (pristupljeno 18.08.2024.)

- Schmechel D. (2018). *Positive effects of education in forests and forest pedagogy on human health*. Preuzeto <http://forestpedagogics.eu/portal/2018/10/09/fp-veda/> (pristupljeno 20.08.2024)
- Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šagud M. (2015). *Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima*. Šk. vjesn. 64, 1 (2015)91-111.
- Tomljanović J. (2012). *Djeca rane dobi u igri na otvorenom*. Dijete vrtić obitelj, broj 68 ljeta 2012.
- Volarić Mršić A, Kopanica F. (2019). *Obitelj u fokusu najčitanijeg hrvatskog tiska*. Obnovljeni život, 74(1), 45–56.
- Vukić Valjan V. (2012). *Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi*. Magistra ladertina 7(7), 123-132.
- Waite, S., Goodenough, A. (2018). *What is different about Forest School? Creating a space for an alternative pedagogy in England*. Journal of Outdoor and Environmental Education, 21, 25-44. Preuzeto <https://eprints.glos.ac.uk/9655/8/9655-Goodenough-%282018%29-What-is-different-about-Forest-School.pdf> (pristupljeno 18.09.2024.)

PRILOG

ANKETNI UPITNIK

Aktivnosti na otvorenom s predškolskom djecom

Poštovani,

u sklopu diplomskog rada "Igranje među drvećem: aktivnosti na otvorenom s predškolskom djecom" pozivam Vas da ispunite ovaj upitnik.

Cilj istraživanja je ispitati roditelje/skrbnike predškolske djece o vremenu koje dijete provodi na otvorenom.

Anketa je anonimna te će rezultati iste biti objavljeni u gore navedenom diplomskom radu.

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja vezanih uz istraživanje možete se javiti na jerkovicivana2001@gmail.com.

Zahvaljujem na suradnji!

Ivana Jerković,

studentica Diplomskog sveučilišnog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

1. Koja je vaša dob?

- manje od 25 godina
- 25-31 godina
- 32-38 godina
- više od 38 godina

2. Živim u...

- gradu
- naselju/selu

3. Koja je dob vašeg djeteta? Ukoliko imate dvoje ili više djece predškolske dobi opredijelite se za najstarije predškolsko dijete.

- manje od 3 godine
- 3 godine
- 4 godine
- 5 godina
- 6 godina
- 7 godina

4. Ide li dijete u jaslice/vrtić?

- da, ide u jaslice
- da, ide u vrtić
- ne, čuva ga baka/djed
- ne, kući je i čuva ga mama/tata
- ostalo

5. Kada obavijestim dijete da izlazimo vani u šetnju/u park i slično ono...

- pristaje
- prigovara
- pravi se da ne čuje
- pristaje uz ubjeđivanje
- nakon ubjeđivanja počne plakati

6. Kada dijete pristane na odlazak u šetnju, u park ili slično ono...

- brzo se spremi (obuče se)
- trebam mu više puta ponoviti da se spremi
- obično završava time da ga ja oblačim
- oblači se uz suze/plač/negodovanje
- ostalo

7. Moje dijete voli provoditi vrijeme na otvorenom u igri ili drugim aktivnostima, šetnji,....

u potpunosti se ne slažem   1   2   3   4   5   u potpunosti se slažem

8. Koliko prosječno puta tjedno vaše dijete provodi vrijeme na otvorenom u igri/raznim aktivnostima?

- veoma malo, skoro ništa
- jednom tjedno
- dva puta tjedno
- tri do četiri puta tjedno
- pet i više puta tjedno

9. Koliko prosječno vremena vaše dijete provodi na otvorenom u igri, šetnji ili sličnim aktivnostima u jednom danu?

- veoma malo, skoro ništa
- do 1 sat
- 1-2 sati
- 2-3 sata
- više od 3 sata

10. Na kojem mjestu najčešće i najviše vremena dijete provodi kada je na otvorenom?

- ne provodi
- dvorište kuće/zgrade
- park
- livada
- šuma
- igralište
- plaža
- ostalo

11. Kojim aktivnostima se vaše dijete voli baviti kada je na otvorenom?

- ne voli se baviti aktivnostima na
- otvorenom
- slobodna aktivna igra
- šetnja
- vožnja biciklom, romobilom...
- ostalo

12. Kada ste sa svojim djetetom na otvorenom, provodite li nekakve aktivnosti s njima? Ako da, koje?

- Tekst kratkog odgovora

13. Vodite li djecu na organizirane radionice na otvorenom?

- da
- ne

14. Voljela/volio bih kad bi moje dijete bilo više fizički aktivno (da se više igra sa ostalom djecom, da trenira neki sport, da radije izlazi vani,...)

- da, potrebno mu je više aktivnosti i

druženja

- ne, dovoljno je aktivno

15. Igra i aktivnosti na otvorenom pridonose pravilnom rastu i razvoju djece.

- u potpunosti se slažem s tvrdnjom
- slažem se s tvrdnjom
- ne slažem se sa tvrdnjom
- u potpunosti se ne slažem

Ukoliko imate neku misao ili ideju za podijeliti, a vezana je uz temu možete to ovdje učiniti. Hvala Vam na popunjenoj anketi!

- Tekst dugog odgovora

SAŽETAK

Igra na otvorenom treba biti prirodan izbor svakog djeteta. Ona pruža brojne pozitivne stavke i cjeloviti razvoj. Igra u prirodi važna je za rast i razvoj u svakom aspektu djetetova života.

Mogućnosti i ideja postoji jako puno, samo je potreba motivacija od strane odraslih osoba, a želja i interes od strane djece. Uloga odgojitelja i obitelji je preuzeti rizik i dopustiti djetetu da istražuje i eksperimentira.

Istraživanje je pokazalo da djeca provode dosta vremena na otvorenom no potrebno im je dodatnog i raznovrsnijeg poticaja i više dodira s prirodom.

Ključne riječi: priroda, cjeloviti razvoj, uloga odgojitelja i obitelji, aktivnosti

SUMMARY

Outdoor play should be a natural choice for every child. It provides numerous positive items and comprehensive development. Playing in nature is important for growth and development in every aspect of a child's life.

There are many possibilities and ideas, all that is needed is motivation on the part of adults, and desire and interest on the part of children. The role of the educator and the family is to take risks and allow the child to explore and experiment.

Research has shown that children spend a lot of time outdoors, but they need additional and more varied stimulation and more contact with nature.

Key words: nature, integral development, role of educators and family, activities

ZAHVALA

Zahvaljujem se mojoj obitelji i prijateljima na podršci i razumijevanju tijekom mog studiranja.

Zahvaljujem se svojoj mentorici izv. prof. dr. sc. Sandri Kadum na savjetima i pomoći tijekom studiranja i tijekom izrade ovog diplomskog rada.